

STICHTING BEHOUD DIERENWERELD VELUWE

Doel: Bescherming en behoud van alle op de Veluwe voorkomende diersoorten in hun natuurlijke omgeving, met inachtneming van de druk die een biotoop kan verdragen.

Bestuur: Voorzitter: H. Bonekamp tel. 055-667617
Secretaris: H. Kats tel. 055-558686
Penningmeester: H. Kerssen tel. 03212-3268
Lid: W. Fiets tel. 055-556836
Lid: J. Rolfes tel. 055-413909

Nieuwe donateurs aanmelden bij:

Secretariaat: POSTBUS 103
7300 AC APELDOORN
tel. 055-558686

Donaties: tot 16 jaar f 7,50 minimaal
16 jaar en ouder f 10,00 minimaal
voor het leven f 250,00 minimaal

STICHTING
BEHOUD
DIERENWERELD
VELUWE

UITGAVE 1994

Voorwoord	blz.	3
Stedelijk Faunabeheer in de gemeente Apeldoorn	blz.	4
De Gierzwaluw (apus apus = voetloze)	blz.	6
Wildtermen	blz.	9
De Zwarte Spechten op de Veluwe in gevaar?	blz.	10
Excursie Landgoed Staverden - 14 mei 1994	blz.	12
Jaarprogramma	blz.	13
Nieuwe Wildkansel	blz.	16
Projecten en Vrijwilligerswerkzaamheden	blz.	17
Wilde Zwijnen op de Veluwe	blz.	20
De Veluwe in de voetsporen van Jac. Gazenbeek	blz.	26
Wildbeheereenheden	blz.	28

Tekeningen: H. Bonekamp / W. Fiets

Foto's: W. Fiets

De mens is het intelligentste van alle dieren en het meest dwaze.

Namens de dieren,

Diogenes (412 - 323 v.Chr.)

Het voortbestaan van de diersoorten op aarde is afhankelijk van de gevoelige balans van de natuur.

Tot nu toe hebben vele dieren de inbreuk van de mens op hun bestaan overleefd. Maar wanneer wij niet leren de dieren op hun juiste waarde te schatten en een plaats op deze aarde voor hen zeker stellen, bestaat het gevaar dat wij de rijke en kleurrijke wereld ontdoen van vele bewoners. Wij hopen en geloven dan ook dat u samen met ons, ons enthousiasme voor de dierenwereld in al zijn vormen kunt delen.

VOORWOORD

Verleden jaar eindigde mijn voorwoord met een beroep op u om ook in 1993 iets meer dan de minimum donatie van fl. 10,- over te maken. Het resultaat overtrof verre mijn verwachtingen. Werd er in 1992 een bedrag van fl. 1500,- aan extra donaties ontvangen, het afgelopen jaar bedroeg dit maar liefst ruim fl. 2200,-. Vanaf deze plaats wil ik hiervoor mijn grote dank uitspreken. Het geeft aan dat u zich nauw betrokken voelt met het wel en wee van onze Veluwe. Met deze extra ontvangsten zullen wij dan ook zeer zeker weer een project ondersteunen dat vooral de dierenwereld op de Veluwe ten goede komt. Een verslag van onze projecten vindt u elders in dit boekje.

Nog een ander goed bericht. Wij zijn er in geslaagd een nieuwe voorzitter voor onze Stichting te vinden, een zeer ter zake kundig iemand, in de persoon van Henk Bonekamp. Henk is geboren in 1950, heeft een opleiding gevolgd bij de Middelbare Bosbouw en Cultuurtechnische school, is als instructeur werkzaam geweest op de Bosbouw Praktijk School en heeft inventarisaties gedaan ten behoeve van beheersplanning voor bos- en natuurterreinen bij de Heidemij. Sinds 1980 is hij werkzaam bij de gemeente Apeldoorn als beheerder van de gemeentelijke bosgebieden.

Kortom, een verrijking voor onze Stichting.

Henk zal zich voornamelijk bezig houden met de representatieve taken ten behoeve van de Stichting, en zal ons verder met raad en daad bijstaan.

Het aantal donateurs is licht omlaag gegaan. Op 1 januari had de Stichting 440 donateurs, tegen 458 een jaar daarvoor, een daling van 4%.

Het is echter hard nodig dat wij een (nog) sterkere achterban krijgen om een vuist te kunnen maken. Daarom stelt het bestuur het onvolprezen boek "Ontdek de Veluwe" (winkelwaarde fl. 75,-) ter beschikking aan degene die de 500 ste donateur aanbrengt.

Laten wij ons allen sterk maken om donateurs te werven, want -u weet het- hoe meer donateurs des te meer kunnen wij ons inzetten voor het behoud van de Dierenwereld op de Veluwe.

waarnemend voorzitter,

H. Kerssen.

STEDELIJK FAUNABEHEER IN DE GEMEENTE APELDOORN.

door H.A.J. Bonekamp (hoofd afd. Bosbeheer gemeente Apeldoorn)

Ten behoeve van het beheer van de fauna in onze bossen en natuurterreinen is in augustus 1987 de nota Faunabeheer geschreven. Hierover heeft in 1988 een artikel in ons boekje gestaan. Recentelijk is deze nota geëvalueerd en er is een hoofdstuk "Stedelijk faunabeheer" aan toegevoegd.

In de bebouwde kommen van de gemeente en op de gemeentelijke begraafplaatsen en sportterreinen kan aanzienlijke schade ontstaan door wilde en verwilderde dieren. Hoewel de Gemeente na klachten door burgers over schade wettelijk niet is verplicht om op te treden, rekent zij dit wel tot haar taak. Daarbij legt zij evenwel een grote terughoudendheid aan de dag. Afschot is slechts mogelijk als uiterste maatregel en slechts bespreekbaar indien:

- de situatie "uit de hand is gelopen"
- het probleem niet op een andere manier te verhelpen is (bijv. door afrasteringen, verjagen e.d.).
- wanneer afschot het probleem ook werkelijk oplost.

Het stedelijk faunabeheer behoort tot de taken van de afdeling Bosbeheer van de gemeente Apeldoorn. Boswachter Schoneveld, die ook het faunabeheer in de bos en natuurgebieden tot zijn taak heeft, beschikt inmiddels over de benodigde vergunningen om deze taak te kunnen verrichten.

Hieronder zal ik voor een aantal diersoorten aangeven welke schadegevallen zich kunnen voordoen en welke maatregelen in voorkomende situaties genomen kunnen worden.

Konijn op begraafplaatsen.

Schade ontstaat door het graven van holen in de gazons en perken, het aanvreten van bloemstukken en het ondergraven van grafstenen, waardoor verzakkingen optreden. Bestrijding is mogelijk door:

- . de rasters goed te onderhouden.
- . een natuurlijker beheer van de bosstroken hetgeen is te bereiken door het laten liggen van takkenhopen e.d. waardoor er een beter biotoop kan ontstaan voor wezel en bunzing,
- . gedurende het gehele jaar middels afschot de stand laag te houden.

Verwilderde duiven.

Aantalsreductie d.m.v. vangen kan in principe het hele jaar door gebeuren. Vroeger besteedde de gemeente hier vrij veel tijd aan. Het huidige beleid is erop gericht uitsluitend te adviseren zodat de betrokkene zelf kan optreden. Alleen de boswachter heeft voor het eventuele afschot een vergunning. In voorkomende gevallen worden de kosten van afschot op verzoek van een burger, bij hem/haar in rekening gebracht.

Wilde eenden.

Voor wat betreft wilde eenden komen er nogal veel klachten binnen dat er té veel woerden zouden zijn waardoor "verkrachtingen" van eenden zich zouden voordoen. Dit is echter een natuurlijk gedrag bij wilde eenden en is dan ook geen reden om tot afschot over te gaan.

Wilde zwijnen.

Ook hier betreft het een wildsoort waarbij nogal eens sprake is van schade. Vooral herstel van wroetschade op sportterreinen kan nogal in de papieren lopen. In principe kan er een vergunning worden verkregen voor het afschieten van wilde zwijnen op sportterreinen. Beter is het echter om te zorgen dat de wilde zwijnen niet op de sportterreinen kunnen komen. Zo is recent het sportpark Orderbos afgezet met een varkenskerend raster.

Bovengenoemde diersoorten en bijpassende beheersmaatregelen zijn als voorbeeld bedoeld. In de nota Faunabeheer, waarvan het stedelijk faunabeheer weer een onderdeel vormt, wordt op vele aspecten van de diverse diersoorten dieper ingegaan.

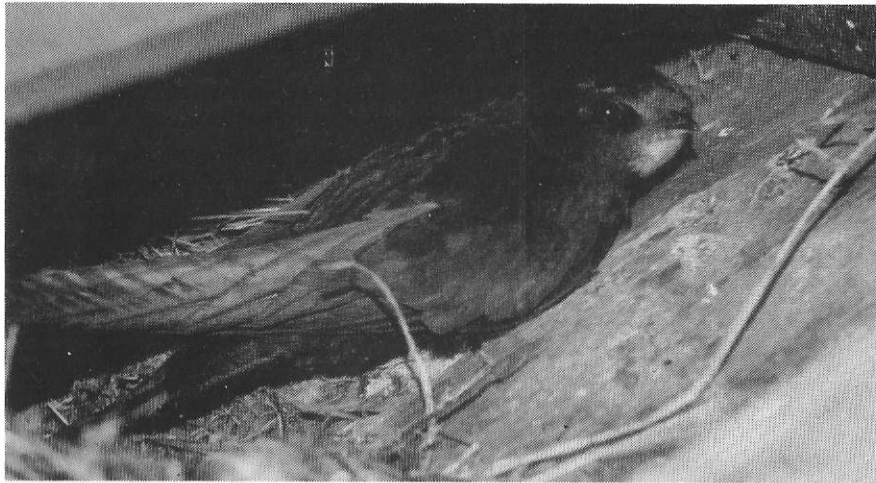

DE GIERZWALUW (*apus apus* = voetloze)

door W. Fiets.

Het is mei als grote groepen gierzwaluwen met hun sikkelvormige vleugels en gierende kreten over de daken scheren. Hun aankomst op de nestelplaatsen betekent het einde van een periode van meer dan negen maanden die ze uitsluitend vliegend hebben doorgebracht. Deze vogels zijn meesters in het luchtruim. Ze eten, paren en slapen zelfs tijdens de vlucht. Hun voedsel bestaat uit in de lucht voorkomende insecten die ze met hun enorme gapende bek vangen. De poten zijn zeer klein.

Alle vier de tenen zijn naar voren gericht. Gierzwaluwen kunnen met behulp hiervan aan verticale wanden hangen. De nesten bevinden zich in spleten, hopen en onder dakpannen van gebouwen. Vaak zijn er meerdere nesten van soortgenoten bij elkaar. Het nestmateriaal, ook strootjes en veren, wordt in de vlucht verzameld en met speeksel aan elkaar gekit. Om hun werk te versnellen wordt dankbaar gebruik gemaakt van panlatten en oude nesten van bijvoorbeeld mussen. Er worden twee of drie witte eieren gelegd. Koud weer noodzaakt de gierzwaluw soms om lange tijd ver van het nest naar voedsel te jagen, vluchten tot Spanje zijn niet ongewoon. Hieruit volgt dat de eieren wel tegen afkoeling bestand moeten zijn, broedtijden tot een lengte van 27 dagen zijn daardoor bekend.

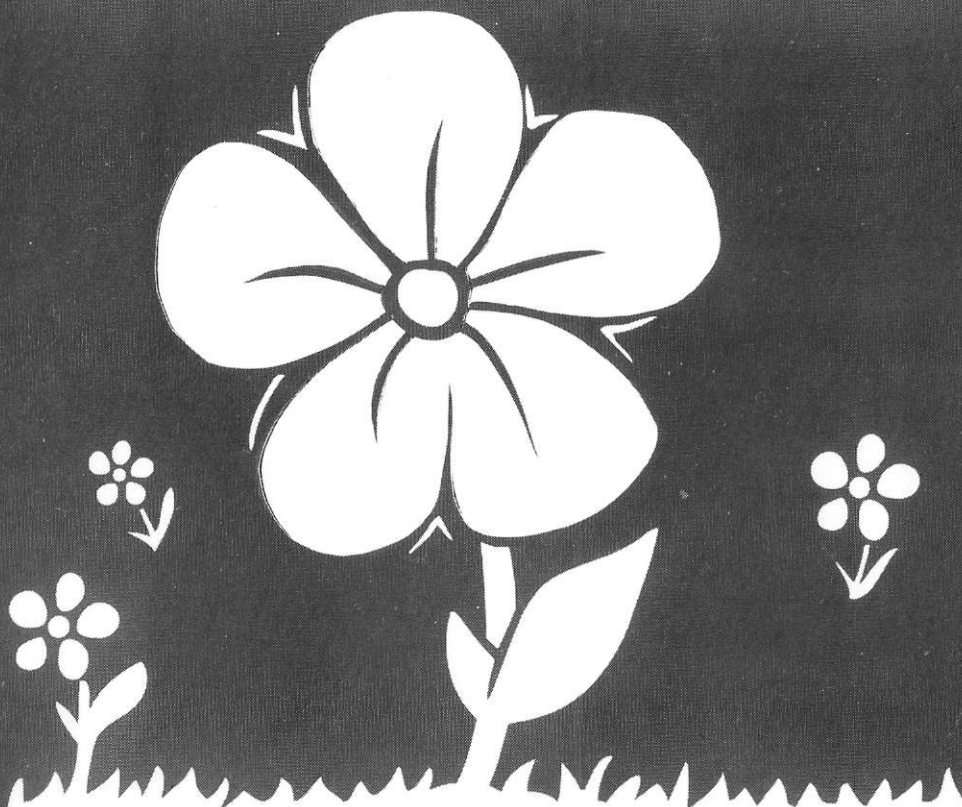

Bij het verzamelen van voedsel dat, samengeperst tot een voedselbal, vanuit de keelzak aan de jongen wordt aangeboden, legt een ouder soms wel 800 km per dag af. Zo'n voedselbal kan wel uit 300 tot 1000 insecten bestaan. Als het weer goed blijft en er voldoende insecten in de bovenlucht aanwezig zijn, komen de jongen per dag een kwart van hun gewicht aan.

De jongen kunnen het een paar dagen zonder voedsel uithouden maar ze verstarren 's-nachts dan wel waarbij hun temperatuur daalt van de normale 38 graden C. naar 21 graden C. De jongen blijven vijf tot acht weken in het nest, langer dan enige andere vogel van deze grootte. De laatste week, voordat de jongen gaan uitvliegen, komt er geen voedsel meer. Sommige ouders zijn dan al richting Afrika vertrokken. De jonge gierzwaluwen, in hun volgroeid verenpak, zijn te zwaar geworden. Deze laatste week vasten is bedoeld om het gewicht op atletische normen af te stellen. Het hongergevoel zal de jonge vogel helpen met de sprong van het veilige nest naar het luchtruim. Na het uitvliegen trekken ze meteen naar Afrika, ze schijnen dan volledig onafhankelijk van hun ouders te zijn.

TUINBEURS VOOR GELDERLAND

VRIJDAG
4
14.00-22.00

ZATERDAG
5
10.00-18.00

ZONDAG
6
10.00-18.00

MAART
1994

RIJNHAL ARNHEM

WILDTERMEN.

door: J. Rolfes.

Op verzoek van enkele donateurs die regelmatig deelnemen aan onze wildspeurtochten volgt hieronder een verklaring van termen die door natuurbeheerders etc. vaak gebruikt worden bij het grofwildbeheer.

Bij het Edelhert heet het mannelijke dier hert en het vrouwelijke dier hinde. Een mannelijk kalf wordt hertekalf genoemd, een vrouwelijk kalf wildkalf. Een hertekalf noemen we na het eerste levensjaar spitsier een vrouwelijk kalf smaldier. De soort Edelhert wordt ook wel roodwild genoemd vanwege de bruin-rode vacht 's zomers. Als de herten in een groep lopen spreken we van een roedel.

Bij de Wilde zwijnen is dit echter anders, als die in een groep lopen spreken we van een rotte. De mannelijke zwijnen worden keilers, beren of evers genoemd, de vrouwelijke zwijnen heten zeugen of baggen. De jongen noemt men biggen of frisligen. Van het eerste tot het tweede levensjaar noemen we de biggen overlopers.

Bij de Reeën heet het mannelijke dier reebok en het vrouwelijke dier reeget. De kalveren worden kits genoemd. Een mannelijk eenjarig dier noemen we jaarling, een vrouwelijk eenjarig dier een smalree. Reeën leven in de winter in groepen, sprongen genaamd.

Bij de Moeflons heet het mannelijke dier ram en het vrouwelijke dier ooi. Moeflons lopen in groepen of kudden.

De Damherten, de laatste soort die onder het grofwild wordt gerekend loopt in roedels bijeen. Het mannelijke dier noemen we dambok of schoffelaar (vanwege zijn schoffelgewei) het vrouwelijke dier heet damhinde. De kalveren noemt men damkalveren.

Bovenstaande termen zijn slechts enkele van de zeer vele wildtermen die per diersoort weer anders zijn. Wellicht zullen we in een volgend boekje hier een vervolg aan geven.

DE ZWARTE SPECHTEN OP DE VELUWE IN GEVAAR?

door W. Fiets en H.L. Kats.

Dat men zich 63 jaar geleden al inzette voor het behoud van de vogels op de Veluwe getuigt het volgende artikel, overgenomen uit "De Wandelaar", geïllustreerd maandblad juni 1931 derde jaargang nummer zes.

"Nu de zwarte specht zich langzamerhand op de Veluwe is gaan inburgeren (een feit, dat elken vogelvriend natuurlijk uitermate verheugt), is plotseling een gevaar voor het voortbestaan dezer vogelsoort opgedoken. Wat toch is het geval? De zwarte specht vervaardigt zich in verschillende boomen broedholen, meer dan hij zelf noodig heeft en werkelijk gebruikt. Die hollen hebben eene groote afmeting en zijn voor de boomen, waarin ze gemaakt worden, nu juist niet bevorderlijk voor de gezondheid.

En nu steken diverse boscheigenaren op de Veluwe de hoofden bij elkaar en smeden plannen om zich en hunne boomen van de lastige, nieuwe bewoners te ontdoen. Ze meenen het ernstig en hebben zelfs aan de Ned. Ver. t. Besch. v. Vogels officieel bericht, dat zij op hunne bezittingen alle zwarte spechten zullen doodschieten. Wat nu? Zou het ophangen van nestkasten geen uitkomst geven?"

Arnhem, 12 Juni 1931 A. v. d. P.

hank
bonekamp '77

Gelukkig is het nooit tot een afschieten van zwarte spechten gekomen. Juist de laatste jaren worden de zwarte spechten op de Veluwe steeds vaker waargenomen waarbij hun specifieke geluid tot ver in het bos te horen is. Hun biotoop is bij voorkeur een oud loofbos waar ze in twee weken tijd een nest in een oude dikke boom hakken van ongeveer 25 cm diameter met een diepte van een halve meter. Oude verlaten zwarte spectennesten geven vaak woonruimte aan de eekhoorn, diverse soorten vlermuisen, uilen en andere vogels. Vermoedelijk is dit de oorzaak dat de Ruigpootuil zich op de Veluwe begint te vestigen. In het artikel werd vermeld dat de zwarte specht meer broedholen vervaardigt dan hij zelf nodig heeft. Een mogelijke oorzaak is dat de

zwarte specht in de veertien dagen dat hij zijn nest maakt verstoord of zelfs weggejaagd wordt door andere "huurders".

Hij zal dan opnieuw een nestruimte gaan hakken in een andere boom. Verder was in het artikel sprake van een mogelijkheid om nestkasten op te hangen. Dit zou weinig zinvol zijn geweest aangezien zwarte spechten zelf hun nesten hakken. Wel zinvol is het huidige bosbouwbeleid dat steeds vaker wordt toegepast. In het kader van dit bosbouwbeleid komt het nogal eens voor dat er gedund moet worden in een beukenbos of dat er een aantal oudere beuken moet wijken om meer licht op de bodem te laten komen zodat natuurlijke bosverjonging en ondergroei kan plaatsvinden.

Men laat tegenwoordig in bepaalde gebieden deze oudere beuken staan, doch deze beuken worden "geringd". Hierbij wordt er rondom de boom een zaagsnede gegeven zodat schors en bast doorgesneden zijn. Het volgende jaar zal de boom afsterven wegens gebrek aan voedingsstoffen, nodig voor de ontwikkeling van de knoppen. Een groot voordeel is dat de boom nog jaren kan blijven staan en dat men bereikt wat men wil, licht op de bodem! Deze boom zal als dood hout zeer waardevol zijn in het bos, met name voor de spechten maar ook voor andere vogels, insecten, marterachtigen en vooral schimmels.

EXCURSIE LANDGOED STAVERDEN - 14 MEI 1994.

door H.L. Kats.

Zoals u elders in dit boekje bij het excursieprogramma hebt kunnen lezen, zal er op 14 mei een excursie gehouden worden op het landgoed Staverden. Deze excursie wordt ons aangeboden door de Stichting Het Geldersch Landschap en zal onder leiding staan van de districtsbeheerder van het landgoed, dhr. H. Tjoonk.

Landgoed Staverden werd in 1963 door de Stichting Het Geldersch Landschap gekocht. Het landgoed hoorde tot de oudste bezittingen op de Veluwe van de Gelderse graven die er waarschijnlijk reeds in de twaalfde eeuw een hof hadden. Sedert 1400 werd het hof door de Gelderse hertogen in leen uitgegeven met de verplichting witte pauwen te houden en de pauwveren te leveren die de hertog op zijn helm placht te dragen. Ook de helm boven het Gelderse wapen droeg een waaier van witte pauwveren. Het huidige kasteel werd in 1835 op oude fundamenten gebouwd en in 1905 verbouwd en vergroot tot het tegenwoordige witte kasteel. Het buurtschap heeft een oppervlakte van 718 hectare.

Het karakter van dit landgoed wordt bepaald door beken, vele kleine watergangen, vochtige graslanden, heideveldjes en moerassen. Ook zijn er elzenbroekbossen en begroeiingen die kenmerkend zijn voor hoogveen. Door dit hoogveen werd er generaties lang op Staverden turf gegraven. Zeer bekend in dit gebied is de Staverdense beek met zijn schitterende flora en fauna. Het moeras in het zuidelijk beekdal is uniek om zijn bijzondere planten. Hier groeit onder andere wateraardbei, waternavel, holpijp, zomprus, egelboterbloem, schildereprijs en diverse zegesoorten. In de beek leven snoek, paling, bierpompje en beekprik. De kwaliteit van het beekwater is dus van het allergrootste belang voor flora en fauna. De beek wordt gevoed door water uit sloten en greppels uit het gebied tussen Uddel en Milligen en is zeer kwetsbaar voor onder andere gierlozingen en mestdumpingen. Uiteraard is er veel meer te schrijven of te vertellen over dit unieke gebied. Graag laat ik dat over aan de daar zeer bekende heer Tjoonk op zaterdag 14 mei 1994.

JAARPROGRAMMA 1993

Om onze wildspeurtochten in goede banen te geleiden zijn er enkele spelregels ingesteld. In uw eigen belang dient u zich hier aan te houden.

Voor wildspeurtochten geldt het volgende:

- Zorg voor onopvallende kleding;
- Doe van te voren niet allerhande "geurtjes" op;
- Bij een fietstocht: Zorg dat uw fiets in orde is (geen piepende remmen of aanlopende delen);
- Maximaal aantal deelnemers 15.
- Neem een goede verrekijker mee.

Voor de wildkansel:

- Houdt u er rekening mee dat u 1 tot 2 uur stil op een houten bank moet zitten;
- Daardoor ook minder geschikt is voor kinderen onder de 10 jaar.
- Neem een goede verrekijker mee.

Voor de wildspeurtochten, wildkansel en avond-tocht dient u zich minimaal 2 dagen van te voren op te geven, daar anders niet gegarandeerd kan worden dat u mee kunt.

12 maart: **Dia-lezing** door Rien Mouw met een geheel nieuwe serie met als onderwerp: Mens, Dier en Landschap. Aanvang 14.00 uur in Hotel Prinsen, Hoenderloseweg te Ugchelen.

09 april: **Wildspeurtocht** per fiets. Vertrek 18.30 uur vanaf de parkeerplaats aan de Aardhuisweg. Vanaf de oude weg Amersfoort-Apeldoorn (N-344) neemt u ter hoogte van Hoog Soeren de afslag naar Uddel. Na het 1e wildrooster is de parkeerplaats meteen links.

14 mei: **Excursie Geldersch Landschap** in het gebied Staverden bij Elspeet. De districtsbeheerder van het Geldersch Landschap van dit gebied zal u hier wegwijzen. Komende vanuit Elspeet gaat u de Staverdense weg op en ziet u na 3 kilometer links het kasteel Staverden. Verzamelen om 10.00 uur op de parkeerplaats achter het kasteel Staverden (Uddelermeerweg)

- 28 mei: **Wildkanselbezoek** in de boswachterij Ugchelen-Hoenderloo. De boswachter van dit gebied, de heer H. Linde, zal al uw vragen over bos- en wildbeheer beantwoorden. Vertrek om 19.30 uur vanaf de parkeerplaats bij motel de Cantharel te Ugchelen.
- 11 juni: **Wildspeurtocht** te voet in de boswachterij Gortel van het Kroondomein, onder leiding van de boswachter van dit gebied. Verzamelen om 19.30 uur op de parkeerplaats aan de weg Emst-Vierhouten, op de hoek van de afslag Gortel.
- 30 juli: **Wildspeurtocht** per fiets door de Kroondomeinen. Verzamelen om 06.00 uur op de parkeerplaats aan het einde van de Wieselseweg in de buurtschap Wiesel bij Apeldoorn.
- 24 september: **Avond-tocht** te voet. Wederom willen we proberen iets van de bronst van de edelheren op te vangen door te gaan luisteren naar het burlen. Verzamelen om 22.00 uur op de parkeerplaats aan het einde van de Wieselseweg in de buurtschap Wiesel bij Apeldoorn. Voor degenen die denken in het donker deze plek niet te kunnen vinden verzamelen om 21.30 bij de hoofdingang van het park Berg en Bosch (Apenheul !!) te Apeldoorn.
- 01 oktober: **Wildkansel** (zie 28 mei). Vertrek om 16.30 vanaf de parkeerplaats van de Cantharel te Ugchelen.
- 12 november: **Dia-lezing** door de Jac. Gazenbeek Stichting. Het onderwerp is: de Veluwe in de voetsporen van Jac. Gazenbeek, een zwerftocht over de Veluwe. Elders in dit blad kunt u een artikel lezen over deze Stichting. Aanvang 14.00 uur in Motel de Cantharel te Ugchelen.
- 21 jan: **1995: Dia-lezing** door onze Stichting. Aanvang 14.00 uur in Motel de Cantharel te Ugchelen.

Alle wandelingen/excursies/wildspeurtochten zullen ongeveer 2 uur duren, wat echter niet wil zeggen dat u dan konstant wandelt of fietst. Er zal kalm aan gedaan worden en regelmatig gerust worden, zodat het voor iedereen leuk blijft.

Verplicht aanmelden voor de wildspeurtochten, wildkansel en avond-tocht tenminste 2 dagen van te voren alsmede verdere informatie bij:

Dhr. H. Kats, tel. 055-558686

NIEUWE WILDKANSEL

Vergevorderde plannen zijn er om een derde wildkansel op de Veluwe te realiseren. De Provincie Gelderland stelt in de Integrale Deelplannen voor de Veluwe dat het grofwild overdag een teruggetrokken bestaan leidt in de rustgebieden. En verder: "De mogelijkheid tot wildbeleving van de recreant is daardoor zeer beperkt". In de Integrale Deelplannen wordt gesteld dat de voorzieningen ten behoeve van de wildobservatie in het gebied minimaal zijn. Vermeld is voorts dat onderzoek dient plaats te vinden naar de mogelijkheid voor uitbreiding van deze vorm van natuurbeleving.

Gekozen is voor een lokatie op de Noord Veluwe vanwege het feit dat hier een dergelijke voorziening ontbreekt. Voorzieningen ten behoeve van de wildobservatie zijn wel op de Midden- en Zuid Veluwe gelegen. Nabij de Hoog-Buurlose Heide (Staatsbosbeheer) en op de Hindekamp (gemeente Ede) zijn in totaal twee wildkansels gesitueerd. In het Nationale Park de Veluwezoom (Natuurmonumenten) is onlangs een wildobservatiemogelijkheid gerealiseerd en in het Nationale Park De Hoge Veluwe zijn een wildkansel en diverse wildkijkschermen aanwezig.

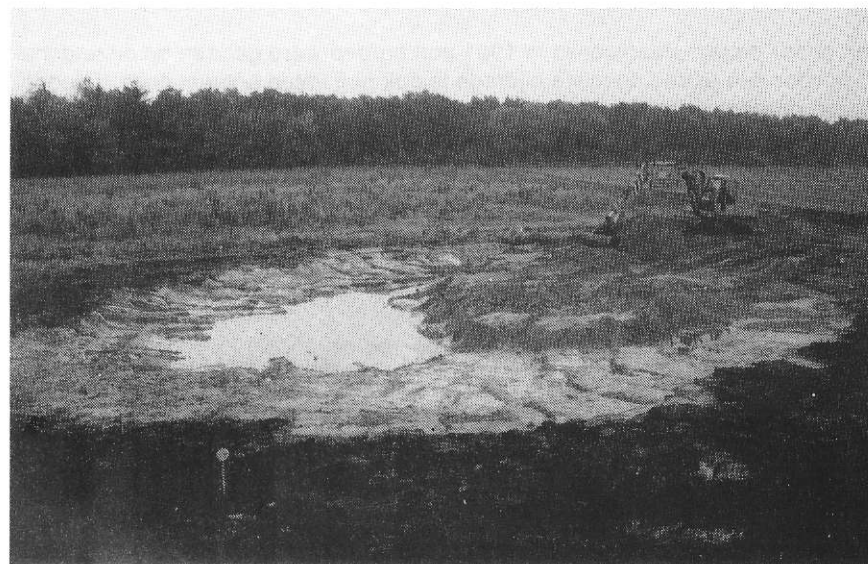
Na onderzoek kwam vast te staan dat voor de bouw van een wildkansel de Noorderheide, (een van "onze" werkterreinen) in beheer bij het Staatsbosbeheer, de meest ideale lokatie is. De Noorderheide is gelegen binnen de gemeente Nunspeet tussen de dorpen Elspeet en Vierhouten. Het landschap bestaat in hoofdzaak uit glooiende heidevelden, omzoomd door naald- en loofhoutbossen. De voor de bouw van de wildkansel gekozen lokatie bevindt zich ten oosten van "Tonnetjesdel". Vanaf deze lokatie is het uitzicht zeer wijds. Het panorama is afwisselend en overziet een grote lengte aan bosranden en dekkingen voor het wild. Dit vergroot niet alleen de mogelijkheid om grofwild waar te nemen, maar biedt ook kans om b.v. roofvogels te zien. Uiteraard zullen we proberen, als de wildkansel is gerealiseerd, voor onze donateurs een bezoek te bewerkstelligen.

Met dank aan A.A. van 't Hof, boswachter gemeente Nunspeet.

PROJECTEN EN VRIJWILLIGERSWERKZAAMHEDEN.

door H.L.Kats

In ons boekje van vorig jaar hebben wij er melding van gemaakt dat wij, dank zij uw steun, een geldbedrag van f 2000,- konden schenken aan Stichting Het Gelders Landschap voor de aanleg van een amfibieënpool en 0,20 hectare houtwal in het Pollense veen, een prachtig overgangsgebied tussen cultuurgronden en natuurterreinen nabij Gortel en Emst. Hiervan werd melding gemaakt in het kwartaaltijdschrift van Het Gelders Landschap nr. 1 (lentenummer). Met veel genoegen kan ik u meedelen dat deze pool inmiddels gerealiseerd is. Op vrijdag 29 oktober j.l. kwam de graafmachine en werd er een behoorlijke hoeveelheid grond verplaatst. Uiteraard is dit fotografisch door ons vastgelegd. De houtwal die langs de nieuwe pool wordt aangelegd zal gaan bestaan uit: inlandse eik, lijsterbes, vuilboom, gelderse roos, prunus avium (zoete kers) en kardinaalsmuts.

Een aantal van u zullen zich wellicht afvragen "vorig jaar geld gegeven en nu pas wordt er iets mee gedaan?" Om kort te zijn kan ik u daarover het volgende meedelen. Er moest eerst een plan worden ingediend bij de Gemeente Epe. De nodige vergunningen werden aangevraagd. Onderzoek was nodig of deze werkzaamheden gecombineerd konden worden met andere projecten in de buurt om de kosten binnen de begroting te houden. Wat te doen met de afgegraven grond zonder extra kosten te maken? Samengevat: een moeilijk te plannen project dat veel tijd en berekeningen vergde.

De districtsbeheerder L. Rondeboom is er in geslaagd om de aanleg van deze poel voor het door ons beschikbaar gestelde bedrag te realiseren. Vanzelfsprekend zullen wij de ontwikkeling van de flora en fauna rondom "onze en uw" poel nauwlettend volgen en hierover publiceren.

Ook in het zomernummer van Het Gelders Landschap werd de S.B.D.V. genoemd in verband met ons vrijwilligersproject om opslag te verwijderen op de Tongerense heide. Een compliment is het voor onze donateurs die daar werkzaam zijn dat inmiddels duidelijk het verschil tussen "ons Gelders Landschapsgebied" en de omliggende natuurgebieden te zien is, waarbij ik wel moet vermelden dat het uiteraard een kwestie van natuurbeleid blijft of men een heidegebied wil handhaven of een natuurlijke bosuitbreiding z'n gang wil laten gaan. Werkzaamheden van dezelfde aard verrichten wij ook op twee heideveldjes in het natuurgebied Zandhege bij Apeldoorn.

Een ander project waarvoor er in 1991 een beroep werd gedaan op onze donateurs voor een extra financiële bijdrage is ook nog volop actueel, onze "geadopteerde" dassenburcht in de omgeving van Vierhouten. Sinds onze bemoeienis met deze dassenburcht, na de grote problemen van doodgereden dassen en het daardoor mogelijk verdwijnen van deze dieren in dat gebied, gaat het nu goed! Er is na die tijd nog maar een das verkeersslachtoffer geworden (wel een te veel). De kosten voor onze stichting bedragen f 350,- per jaar.

Het Vierhouterbos (Staatsbosbeheer) is ook een van de gebieden, samen met de Noorderheide, waar wij als vrijwilligers diverse werkzaamheden verrichten die anders niet uitgevoerd zouden worden. Dit in goede samenspraak met het personeel van Staatsbosbeheer.

Dan is er natuurlijk ons vogelnestkastenproject in de natuurgebieden van Radio Kootwijk. Ook daar zijn donateurs bezig met onder andere vogelinventarisatie. Verschillende soorten nestkasten zijn door een van onze donateurs, Jaap Nieuwenhuis, gemaakt en/of gereviseerd. Gegevens van inventarisaties die wij in het broedseizoen verzamelen worden doorgezonden naar de SOVON (Samenwerkende Organisaties Vogelonderzoek Nederland) en meegedeeld aan de PTT (terreineigenaar).

Zo werken wij mee met het landelijke overzicht van broedvogels.

Enige gegevens: in het gebied hangen 136 nestkasten waaronder nestkasten voor diverse mezensoorten, bosuil, draaihals, boomkruiper, grauwe vliegenvanger (en een boommarterkast). In het afgelopen broedseizoen hebben we de volgende resultaten bereikt.

<u>vogel:</u>	<u>aantal broedparen:</u>	<u>aantal jongen:</u>	<u>uitgevlogen jongen:</u>
koolmees	57	458	424
pimpelmees	17	160	159
bonte vliegenvanger	41	223	207
boomklever	09	53	49
glanskop	03	26	23

U ziet, tal van activiteiten waar wij bij betrokken of zelf werkzaam zijn. Het vergt veel vrije tijd, dat is waar. Maar het contact met de natuur en het genieten van waarnemingen maakt dat mijns inziens ruimschoots goed.

WILDE ZWIJNEN OP DE VELUWE.

door H.L. Kats.

Tijdens wildspeurtochten en bij de meeste excursies komen we bijna altijd het zwartwild van de Veluwe tegen. Zien we ze toevallig niet dan kunnen we toch meestal aan de hand van waarnemingen vaststellen dat ze ons pad hebben gekruist, prenten (sporen), uitwerpselen, zoelplaatsen met schuurbomen en natuurlijk omgewoelde grond. Bijna iedere tocht wordt er wel gevraagd: "Zijn ze gevaarlijk, vallen ze wel eens mensen aan?"

Indien een wild zwijn een mens aan zou vallen ligt dit meestal aan de persoon in kwestie en niet aan het wilde zwijn. Als men op de paden blijft en zich aan de regels houdt ontstaan er meestal geen problemen. Moeilijkheden kunnen zich pas voor doen als men wilde zwijnen laat schrikken, met voer of snoep probeert te lokken, als men wissels betreedt (dan is men buiten de paden dus in overtreding!) of als u tussen een zeug en haar biggen terecht komt. Dat mensen schrikken van wilde zwijnen komt vaak voor. Uit ervaring weet ik dat je behoorlijk kunt schrikken als je zachtjes op een pad loopt en er ineens een (geschrokken) varken op enkele meters afstand knort, opspringt en de dekking ingaat.

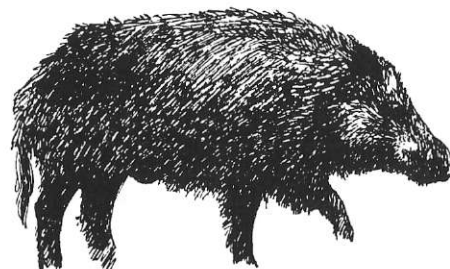
Het wilde zwijn (*Sus scrofa*) kwam al in de eerste eeuwen van onze jaartelling in grote delen van ons land voor. Door het ingrijpen van de mens waren de wilde zwijnen rond 1900 bijna uitgeroeid in Nederland.

In 1907 heeft Prins Hendrik een aantal wilde zwijnen laten uitzetten in de bossen bij Het Loo ten behoeve van de jacht. Deze zwijnen kwamen uit Duitsland en Oost-Europa. Ook in het Nationale Park de Hoge Veluwe zijn toen varkens ingevoerd. Eind jaren veertig zijn er door de oorlogshandelingen veel wilde zwijnen ontsnapt uit de gesloten wildbanen en hebben ze zich verspreid over de gehele Veluwe. Gezien de schade aan landbouwgewassen, in het bijzonder de koren- en aardappelvelden, werd het wilde zwijn in 1947 per jachtwetwijziging gerekend tot "schadelijk wild" en het gehele jaar door bejaagd. Pas in 1972 werd de jachtwet aangepast en werd het wilde zwijn gerangschikt onder de categorie "grovild".

Bij de volgende wijziging van de jachtwet in 1977 werd de jacht op wilde zwijnen gesloten en werd afschot alleen op vergunning toegestaan. Via een bijdrage uit het jachtfonds werden en worden schadegevoelige landbouwgebieden uitgerasterd en werden er voerakkers voor de varkens in de bosgebieden aangelegd.

Beschrijving.

Als je een wild zwijn rustig bekijkt, valt zijn gedrongen bouw met zijn wigvormige vrij lange kop en korte stevige hals onmiddellijk op. De romp is meer hoog dan breed. Zijn bouw is er helemaal op gericht om zich vrij gemakkelijk door dicht struikgewas en kreupelhout te kunnen verplaatsen.

Het wilde zwijn heeft korte poten die zeer stevig zijn. Deze eindigen in hoeven met achterhoefjes (klauwtjes). Deze klauwtjes raken alleen bij een zachte bodem de grond waardoor het bekende viertenige spoor ontstaat. Met behulp van deze viertennige hoeven kan het wilde varken vrij gemakkelijk door moerassig terrein komen. Aan een prent kan vastgesteld worden of men met een oud of een jong zwijn te doen heeft. De prenthelften van oudere zwijnen zijn

niet geheel gelijk, dit komt doordat de hoeven niet gelijk afslijten. Door zijn gedrongen bouw en vrij korte poten lijkt een wild zwijn plomp en traag. Het tegendeel is waar, ze kunnen snelheden bereiken gelijk aan roodwild (edelherten) en hebben een zeer groot uithoudingsvermogen. Bochten maken en zich snel wenden geeft problemen, een scherpe draai maken is niet mogelijk. Vele kilometers kunnen ze 's-nachts afleggen op zoek naar voedsel. Is het gehoor uitstekend ontwikkeld en hun reukvermogen niet te overtreffen, slechter is het gesteld met het gezichtsvermogen. Dit dier heeft diep in de kop liggende ogen en is bij gevaar hoofdzakelijk aangewezen op gehoor en reuk. De lange kop eindigt in een zogenaamde wroetschijf, een met kraakbeen verstevigde schijf waarin de neusopeningen uitkomen.

Wilde zwijnen zijn alleseters ofwel omnivoren wat duidelijk zichtbaar wordt bij het aanschouwen van hun 42 tanden en kiezen. Bekend zijn de wilde zwijnen om hun scherpe slag tanden. Deze zijn bij de keiler (mannelijk dier) aanzienlijk groter dan bij de bagge (vrouwelijk dier). De onderste gebogen hoektanden, genaamd houwens of geweren, groeien steeds door, zitten voor tweederde in het onderkaaksbeen en worden bij iedere kauwbeweging geslepen door de bovenste hoektanden. In ons land kan een keiler een levend gewicht bereiken van ongeveer 160 kilo, de zeugen maximaal 120 kilo. Wat de omvang betreft kan worden vermeld dat een keiler een schouderhoogte van ongeveer 90 cm heeft en een lengte kan krijgen tussen de 1 meter en 1.20 meter. Wilde zwijnen kunnen ongeveer 15 jaar oud worden. 's-Winters zien de wilde zwijnen er aanzienlijk forser uit dan 's-zomers. Dit komt door hun dikke wintervacht bestaande uit lang borstelig zwart-bruin haar met lichtgrijze punten.

Op de rug bevinden zich manen die bij opwinding rechtop gaan staan. De wintervacht gaat in het begin van de herfst groeien en maakt plaats in mei-juni voor lichtgekleurd zomerhaar.

Voortplanting en sociaal gedrag.

Eind november gaat de paartijd (ook wel bronstijd of beertijd genoemd) beginnen, deze zal duren tot ongeveer half januari. De meestal solitair levende keilers zoeken dan de zeugen op die in groepen (rotten), samen leven met hun frislingen (biggen) en overlopers (varken in zijn tweede levensjaar). Om de gunst van een bagge te winnen vinden vaak felle gevechten tussen de keilers plaats waarbij de houwens gevaarlijke wapens zijn.

Door de onderkaak iets zijwaarts te schuiven steken de houwens verder uit. Als ze dan met hun kop uithalen kunnen deze messcherpe tanden diepe wonden veroorzaken.

Enige bescherming hebben volwassen keilers wel. Een gedeelte van de romp en hun schouderblad is beschermd door een dikke laag van bindweefsel waardoor ze een soort pantsering hebben. De hoogst in sociale rangorde staande zeug bepaalt wanneer de paartijd aanvangt. Daarna worden bijna alle zeugen van de populatie gelijktijdig bronstig. Hoewel zeugen vanaf twee jaar aan de voortplanting deelnemen komt het vrij vaak voor dat overloperzeugen beslagen worden door de keilers, die pas op hun vier tot vijfjarige leeftijd aan de paring meedoen. Overloperkeilers worden voor de paartijd verstoten uit de rotte. Deze keilertjes vormen dan vaak kleine rotten mannelijke dieren.

Rond april-mei (dikwijls ook eerder) zoekt de zeug een plaats uit in een drooggelegen begroeid diep bosgedeelte om haar jongen te werpen. Er wordt een nest (ketel) gemaakt. Deze bestaat uit een kuil die bekleed is met mos, takjes en gras. Na een draagtijd van 114 - 118 dagen worden de biggen geboren. Hun aantal kan variëren van twee tot twaalf biggen afhankelijk van de leeftijd van de zeug. De zeug heeft tien tepels waarvan er twee niet goed ontwikkeld zijn. De grootste big heeft recht op de beste tepel. Zo kan je flinke tot magere biggen waarnemen bij één zeug. De gestreepte biggen blijven ongeveer tien tot veertien dagen bij hun moeder in de omgeving van de ketel. Er sterven meestal wel een aantal biggen door onderkoeling of wormaandoeningen. De moeder bewaakt haar biggen zorgvuldig en vermagerd aanzienlijk in deze periode. Na deze tien tot veertien dagen volgen de biggen de zeug.

Bij gevaar zullen de biggen zich op commando van hun moeder drukken waarbij ze zeer moeilijk waarneembaar zijn door hun prachtige camouflagekleuren. Tot ongeveer drie maanden is melk hun belangrijkste voedsel. Als de biggen vier tot zes maanden zijn raken ze hun strepen kwijt en krijgen ze hun donker-roodbruine kleur die naar mate ze ouder worden donkerder wordt.

Biotoop en voedsel.

Wilde zwijnen houden zich het meest op in loofbossen. Ook weide- en landbouwgronden zijn zeer in trek. Bosranden met veel onderbegroeiing behoren tot de vaste verblijfplaatsen. In de loofbossen vinden zij hun meeste voedsel. Ze weten een rijk menu bij elkaar te scharrelen. Alles wordt gegeten wat van hun gading is. Het belangrijkste voedsel is mast (eikels en beukenootjes). Verder eten ze granen, mais, aardappels, grassen, blad van loofhout en bosbes, dennenaalden, zaden, kruiden, vruchten, vruchtlichamen van paddestoelen, wortels van beuk, eik en adelaarsvaren, insecten, wormen, aas, pasgeboren of zieke konijnen en hazen, reekalfjes (als ze deze toevallig tegenkomen), eieren van bodembroeders, reptielen en amfibieën. Wilde zwijnen eten voor 90% plantaardig voedsel en voor 10% dierlijke eiwitten. Door in een rijke voedselperiode een dikke speklaag (± 3 cm) aan te leggen kunnen ze vrij lang interen op hun reserve bij een strenge winter. Nuttig is het voor de bodem dat de zwijnen wroeten om zo eten te bemachtigen. Op deze wijze bevorderen ze de vertering van de bladlaag en vormen zaai-bedden voor nieuwe struiken en bomen.

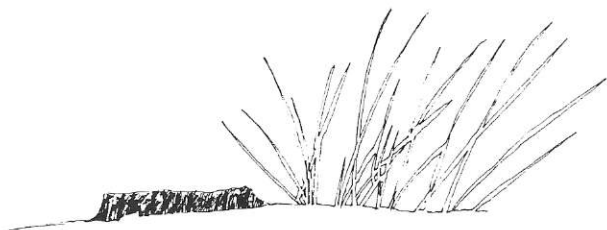
Zoelen.

Zeer belangrijk voor de verzorging van hun huid is de aanwezigheid van zogenaamde zoelplaatsen. Dit zijn modderpoelen die een ondoordringbare bodem hebben gekregen zodat daar altijd water in blijft staan. De zwijnen wentelen en schuiven daar graag in, zeker als ze last hebben van teken en andere parasieten. De modder die in hun vacht is gedrongen laten ze drogen zodat de parasieten ingekapseld worden. In de buurt van zoelen vinden we altijd "schuurbomen", bomen waarvan de bast tot varkenshoogte gladgeschuurd of verdwenen is. De varkens schuren aan deze bomen de modder eraf waardoor ze geen hinder meer ondervinden van modder, parasieten en losse haren. Zoelen, drinkplaatsen, rust- en voedselplaatsen zijn door vaste wissels met elkaar verbonden.

Zwartwildbeheer.

Zoals reeds vermeld in het begin van dit artikel was het wilde zwijn in de jachtwet opgenomen onder "schadelijk wild" en verbeterde de positie van het zwartwild zich in de jaren zeventig. Ook werd er steeds meer onderzoek naar wilde zwijnen verricht door het Rijksinstituut voor Natuurbeheer, het tegenwoordige instituut voor Bos- en Natuuronderzoek. In 1975 werd de vereniging Wildbeheer Veluwe opgericht. Een van de doelstellingen is: de bevordering van het behoud en beheer van het zwartwild waarbij naast de belangen van de jacht rekening wordt gehouden met de belangen van het natuurbeheer, de landbouw en recreatie.

Een jaar later werd door de minister de Zwartwildbeheersadviescommissie opgericht. Hierin hebben zitting vertegenwoordigers uit de jacht, de landbouw en de natuurbescherming. Taak van deze commissie is, de minister te adviseren over het

te voeren zwartwildbeheer. Zeer belangrijk daarbij is het uitkomen van de Grofwildvisie Veluwe in 1988. Om inzicht te verkrijgen in de grootte en de opbouw van het zwartwildbestand worden er jaarlijks tellingen gehouden in de zwartwildleefgebieden. Aangezien wij geen predatoren van het wilde zwijn meer in ons land hebben zijn de sterftecijfers -jacht, -verkeer, en varkenspest.

Voor wat de jacht betreft worden, naar aanleiding van de tellingen, de afschotadviezen per leefgebied opgesteld. De gegevens van deze tellingen worden in de zwartwildbeheersadviescommissie besproken. Afschotvergunningen met bijbehorende wildmerken worden aan de jachthouders verstrekt door de vereniging Wildbeheer Veluwe. Tegenwoordig is de leeftijdsopbouw van de populatie een van de belangrijkste factoren die de selectieve bejaging bepalen als nabootsing van de natuurlijke predatie door roofwild: met andere woorden afschot van zwakkere en in groei achtergebleven dieren en minstens tweederde van de biggen.

Resumerend kunnen wij dus concluderen dat er vanaf de jaren zeventig een zorgvuldig en verantwoord zwartwildbeheer gevoerd wordt. Wel blijkt regelmatig dat de theorie en de praktijk niet altijd gelijk op gaan. Factoren als een goed of slecht mastjaar, strenge of zachte winters, niet getelde dus niet geregistreerde zwijnen zullen altijd voor verrassingen blijven zorgen. Gelukkig maar, misschien maakt dit het "wild speuren" juist tot een van de mooiste belevenissen op onze Veluwe.

Geraadpleegde literatuur:

Maliepaard ir. C.H.J. Waar vindt men nog zo'n land, Zuid-Hollandse uitgeverijmaatschappij B.V. Den Haag.

Litjens B.E.J. 1987 Het zwartwild in de vrije wildbaan van de Veluwe 1 en 2, uitgave: Vereniging Wildbeheer Veluwe.

Beleidsvisie Grofwildbeheer, 1987, uitgave: Vereniging Wildbeheer Veluwe.

Litjens B.E.J. Wilde zwijnen zijn óók "grazers", Het Edelhart, 22-ste jaargang nr.4 1988.

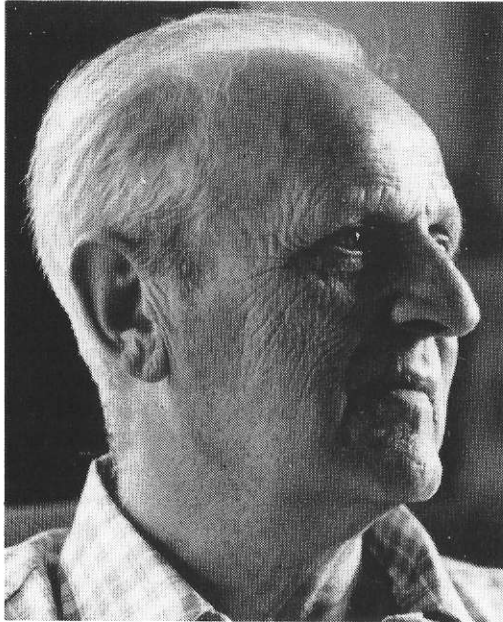
Litjens B.E.J. 1989, Zwartwildbeheer op de Veluwe 3, uitgave: Vereniging Wildbeheer Veluwe.

Pelzers E. Beknopte historie van het wilde zwijn in Nederland, Zoogdier(1) 90/1.

Schuitmaker H. Cursus Grofwildbeheer, Praktijkschool Arnhem.

DE VELUWE IN DE VOETSPOREN VAN JAC. GAZENBEEK.

Samenvatting uit een artikel van R.N. Wijnsma.

De jaren negentig, natuur en milieu zijn een hot item. Het wemelt van de groene organisaties, beheersplannen en alarmerende berichten in de pers. Het is nieuws! Het gaat slecht met de natuur, zegt men. Een beter milieu begint bij jezelf, zegt postbus 51, en velen geven aan die oproep gehoor. Er is aandacht genoeg en natuur staat hoog op de politieke agenda. In 1991 wordt de stichting Jac. Gazenbeek opgericht, voor behoud van natuur en cultuur op de Veluwe. Nog maar weer een groene organisatie, of is er meer aan de hand? Wat is het bestaansrecht van een zoveelste organisatie die zich bezig houdt met de natuur?

Allereerst valt op dat de stichting Jac. Gazenbeek is genoemd naar een persoon, een schrijver. Nu zal de naam van deze inmiddels overleden onderwijzer, journalist, dichter, fotograaf, natuurkenner en folklorist bij velen geen herinnering oproepen. Hoogstens kan men na het lezen van deze regels opmerken, dat hij een veelzijdig man geweest moet zijn. Blijkbaar gaat het de stichting om de Veluwe en wel op de manier zoals Gazenbeek die in zijn boeken onvermoeibaar heeft laten zien: natuur, cultuur en historie. Met grote kennis van zaken en een grote betrokkenheid beschreef hij die hele Veluwe in al haar facetten. Langzaam maar zeker zag hij ook bepaalde zaken verdwijnen. Soms was het nodig en zijn we er beter van geworden, soms ook zijn we meer kwijtgeraakt dan we ervoor terug kregen en dat is meestal onvervangbaar. Gazenbeek kende de Veluwe als geen ander. In de verhalen die hij schreef, komen niet alleen de flora en fauna naar voren, de mensen die hier wonen staan centraal. Zij hebben het gebied evenzeer hun vorm en karakter gegeven, net als de ijstijden die hier de stuwwallen opwierpen, of als de prehistorische volken, die de bossen lieten plaatsmaken voor heide en stuifzanden. Natuur, cultuur en historie; die drie drukken elk hun stempel op de Veluwe en zonder een van deze is zij niet compleet.

De verhalen, die door de eeuwen zijn overgeleverd, beroepen die eeuwen bestonden, zandwegen omzoomd door berken, de boerenakkers verscholen in het bos, dat is de Veluwe. Een heel eigen gebied, met een heel eigen karakter. Door dat land en haar bewoners was Gazenbeek gegrepen en hier ook was hij thuis. Fel heeft hij ook gestreden wanneer die oer-Veluwe verloren dreigde te gaan. Nostalgie, zult u zeggen, een romantische hang naar het verleden; toch niet, niemand zal de verbeteringen van de vooruitgang ontkennen, maar laten we dan ook niet ontkennen dat niet alle vooruitgang verbetering is. Want er gaat zo gauw meer verloren dan alleen een boerderij, een zandweg of een beroep. Natuur en cultuur gaan hand in hand, ze kunnen niet zonder elkaar bestaan. De verhouding tussen natuur en de cultuur op de Veluwe, daar heeft deze stichting een mening over en een visie op.

Naast een video, een wandelroute en een dia-serie heeft de stichting Jac. Gazenbeek een drietal boeken uitgebracht.

Boek 1. "Oog in oog met de Veluwe" is een schitterend lees- en kijkboek, waarin de natuur en cultuur van de Veluwe centraal staan. De teksten zijn rechtstreeks ontleend aan een selectie van de beste verhalen die Jac. Gazenbeek ooit schreef. Het boek is geïllustreerd met uniek fotomateriaal uit het Gazenbeek-archief en aangevuld met prachtige kleurenopnames van wildfotograaf Jan den Besten.

Boek 2. "Sagen en legenden van de Veluwe" is een geheel vernieuwde heruitgave van Gazenbeeks eerder verschenen "Vertellingen van de Veluwe" (Z&K 1971). In deze bundel heeft de schrijver de meest opmerkelijke volksverhalen opgetekend, over de witte wieven, spoken, heksen en dwaallichtjes, het boek staat er vol mee.

Boek 3. "Sagen en legenden van de Veluwe, deel 2". Het bevat een verzameling prachtige oude verhalen, sagen en legenden, die eerder verschenen zijn in boek, krant en/of tijdschrift.

Adres: Stichting Jac. Gazenbeek
Postbus 266
3770 AG Barneveld
telefoon: secretaris L. Fraanje 03420-16179

WILDBEHEERENHEDEN

Tijdens werkzaamheden van onze Stichting in het Vierhousterbos en de Noorderheide hebben we al verscheidene malen een ontmoeting gehad met de mensen van de wildbeheereenheid "De Vale Ouwe". De prettige contacten die daardoor zijn ontstaan hebben geleid tot plaatsing van onderstaand artikel.

Samenwerking op plaatselijk niveau tussen jagers bestaat al heel lang. Soms werd een dergelijke samenwerking geformaliseerd in een vereniging of stichting. Dit alles gebeurde uitsluitend op basis van vrijwilligheid.

Dergelijke samenwerkingsvormen pasten in het beleid van de overheid om door schaalvergroting een beter wildbeheer, deregulering en een betere schaderegeling te realiseren. De overheid trachtte deze doelen al gedeeltelijk te bereiken via de Jachtwet 1954, waarin de 40-hectare regeling en de regeling 6-jarige huurcontracten waren opgenomen. Via de directie Faunabeheer van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij stimuleerde de overheid tevens de oprichting van jagersverenigingen. In de jaren vijftig en zestig had dit vooral in het zuiden van het land veel succes. Pas in de jaren tachtig raakten de begrippen Wildbeheereenheid en Wildbeheerplan echter algemeen bekend.

In jagerskringen en dus ook binnen de KNJV (Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging), werd uitgebreid gediscussieerd over de inhoud van deze nieuwe begrippen. In 1981 besloot de KNJV oprichting en instandhouding van wildbeheereenheden te zullen stimuleren waar dat nuttig of nodig geacht werd. Twee jaar later bracht de speciale KNJV-werkgroep Jacht- en Wildbeheereenheden een handleiding uit voor het oprichten van een wildbeheereenheid. Een en ander is uitvoerig terug te vinden in het Handboek voor Wildbeheereenheden.

Binnen de KNJV is inmiddels grote ervaring opgedaan met advisering en begeleiding van jagers bij de oprichting van wildbeheereenheden.

Kenmerken van de Wildbeheereenheid.

Een wildbeheereenheid is een samenwerkingsverband van jachthouders. Het werkgebied van een wildbeheereenheid is bij voorkeur aaneengesloten en zo natuurlijk mogelijk begrensd. In de praktijk zal het werkgebied van een WBE bestaan uit meerdere jachtvelden met een totaal oppervlak van meer dan 1000 hectare. Binnen dat gebied wordt een planmatig wildbeheer gevoerd, dat gericht is op het handhaven of ontwikkelen van een goede wildstand met inachtneming van de belangen van jacht, landbouw en natuurbescherming.

Een gezamenlijk wildbeheer in aaneengesloten jachtvelden heeft duidelijke voordelen:

- de actieradius van vele wildsoorten is groter dan de huidige minimumomvang van een jachtveld;
- gebeurtenissen in omringende gebieden hebben vaak grote invloed op het wild en het gewenste beheer in het eigen veld;
- een groep jachthouders kan jachtbelangen beter behartigen dan iedere jager afzonderlijk;
- kosten van bijvoorbeeld jachtoezicht kunnen door hoofdelijkelijke omslag verminderd worden.

Samenwerking.

Een WBE dient zich er van bewust te zijn dat zij haar taak als beheerder slechts goed en juist kan uitoefenen in samenwerking met andere organisaties een gelijk of nagenoeg gelijk doel nastrevend.

Hierbij valt te denken aan:

- Grondeigenaren
- Aangrenzende WBE's
- Vereniging Wildbeheer Veluwe
- Vereniging 'Het Reewild'
- Vereniging tot Behoud van het Veluws Hert
- Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging
- Vereniging van Jachtopzichthouders
- Stichting Flora en Fauna
- Stichting Behoud Hoendersoorten
- Vereniging Das en Boom
- Overige organisaties werkzaam op het gebied van natuurbescherming alsmede op het gebied van recreatie
- Overheidsorganen (gemeenten, provincie, rijk) die behulpzaam kunnen zijn bij een juist beheer
- vele, vele anderen.

Een WBE heeft ondermeer ten doel te bevorderen dat de jacht uitsluitend wordt uitgevoerd op basis van een wildbeheerplan dat wordt opgesteld en uitgevoerd in nauwe samenwerking met (semi-)publiekrechtelijke en/of privaatrechtelijke organisaties op het gebied van de land-, tuin- en bosbouw en in overleg met de eigenaren of gebruikers van de gronden waarvan het genot van de jacht door de leden is verworven.

Een van de beginselen die bij de verwezenlijking van de doelstelling als grondslag voor haar beleid door de WBE wordt aanvaard is dat jachthouders dragers bij uitstek zijn van de verantwoordelijkheid voor de instandhouding van het wild in Nederland.

Natuurlijk is het zo dat naast het zorgen voor een juiste verenigingsvorm en het houden van besprekingen met de vele betrokken organisaties er ook veel daadwerkelijk veldwerk door Wildbeheereenheden wordt verricht. Hierbij valt ondermeer te denken aan:

- aanleg van voerakkers, bladakkers en wildweiden
- aanleg en onderhoud van permanente voerplaatsen voor zwartwild
- aanleg en onderhoud van permanente voorplaatsen voor roodwild
- aanleg en onderhoud van drinkplaatsen en zoelen
- onderhoud van natuurlijke vennen
- aanleg en onderhoud van houtwallen
- het bevorderen van braaklegging van randen en stroken in agrarische gebieden
- het bevorderen van aanleg of behouden van overhoekjes en ruigten
- enzovoort, enzovoort

Mocht u meer informatie willen hebben dan kunt u altijd contact opnemen met een van onze bestuursleden die vragen en/of opmerkingen graag zullen doorgeven aan de wildbeheereenheid.

Apenheul

apennatuurpark
apeldoorn